

משרד ראש הממשלה
המועצה הציבורית להנצחת זכרו ופועלם
של נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה

העמותה למורשת משה שרת

אנשים פרטיים יכולים לזמן
ואיון האופל במקומות שונים
באולם - אלו הכרזות אלו
שבה יהיה האם חיבוי אלו

משה שרת

מנהיג ציוני ואיש רוח
שר החוץ הראשון וראש הממשלה השני

פתח דבר

הרצוג "בין היתר הוא היה זה שניהל בהצלחה את המאמץ לקבלת ישראל כחברה בארגון האומות המאוחדות, הניח את יסודותיו של משרד החוץ, והיה גורם מרכזי בביסוס קשריה הדיפלומטיים הראשונים של ישראל... ולכל אורך שליחותו הציבורית והמדינית פעל במחויבות רבה, באהבה רבה לעם ולארץ - ובעיקר בצניעות מופלגת."

העמותת להנצחת משה שרת, שהוקמה ע"י בנו הבכור, יעקב שרת ז"ל לפני למעלה מ-30 שנה פעלה ופועלת במגוון דרכים להנגשת עשייתו, יצירתו ותפיסותיו. אם במפעל הספרים, דרך אתר העמותה בו ניתן לאתר חומרי ארכיון ייחודיים, סרטונים, פעילויות בבתי ספר ובדרכים נוספות.

מצפה שרת - ביער המגינים של הקק"ל (סמוך לכרמי יוסף) הוקם לפני שנים רבות מצפה לזכרו. לפני מספר שנים פנינו להנהלת הקק"ל בהתרעה על הזנחתו ובבקשה לפעול לתיקון המצב. בקק"ל נרתמו והפרייקט לשידרוג המקום ולהקמת אתר הנצחה הולם צפוי להסתיים עד קיץ 2025.

בחברת זו ברצוננו להציג לכם את דמותו של משה שרת גם מזוויות לא מוכרות בדגש על חידושי הלשון העברית שהגה.

שרת, ממנהיגי היישוב לפני קום המדינה וראש המחלקה המדינית של הסוכנות (1933-1948) היה שה"ח הראשון (1948-1956) וראש הממשלה השני (1954-1955). הוא היה ראש הממשלה היחיד ששלט בשפה הערבית, התמחה בחידושי הלשון העברית-שישיים מילים חידש- ואהב שירה בציבור.

כפנהיג ציוני תרם והשפיע שרת בכל צומת בו ניצב בדרך להקמת המדינה - "חומה ומגדל", הקמת "הברגדה היהודית", החלטת החלוקה בכ"ט בנוב' ולאחריה - הקמת משרד החוץ ועוד. אלא שאם בשל העימות עם בן גוריון ובין אם מסיבות אחרות, הרי שגם אם הוא מונצח ברחובות, שכונות ובתי ספר ברחבי הארץ - נדחקו הצידה דמותו והעיסוק בעשייתו.

"...נדמה לי כי לא רבים בציבור הישראלי מודעים לגודל תרומתו של משה שרת לפדינה שבדרך ולעיצובה בשנותיה הראשונות". כותב נשיא המדינה יצחק

אתם מוזמנים להיכנס לאתר העמותה - לעיון בכתביו ועל עשייתו, השקפתו ומורשתו וצפיה בסרטים ותמונות אתם מוזמנים להקליק על הקישור <https://www.sharett.org.il/cgi-webxay/item?index> **האתר מאפשר גם גישה לארכיון הדיגיטלי של העמותה, הכולל מאות מסמכים ותמונות.**

מוזמנים להצטרף לעמותה, לסייע ולפנות אלינו לכתובת מייל gidim2007@gmail.com

גדעון מיטשניק יו"ר העמותה להנצחת משה שרת

משה שרת אבני דרך

נולד ב-16 באוקטובר 1894 (ט"ו תשרי תרנ"ה) בחרסון באוקראינה.
נפטר ב-7 ביולי 1965 (ז' תמוז תשכ"ח).

ממנסחי מגילת העצמאות, מתמנה כשה"ח, כיהן כחבר כנסת מהכנסת הראשונה ועד הכנסת החמישית.

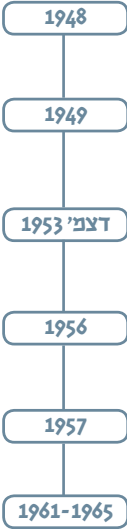
מנהל את המערכה באו"פ לקבלת ישראל לחברות בו. מנהל וחותרם על הסכמי שביתת הנשק ברודוס.

מתמנה גם כראש הממשלה במקום בן גוריון ומכהן עד נוב' 1955 עם חזרת בן גוריון לתפקיד.

"התפורר" מהממשלה בשל דעותיו היוניות לעומת הניציות של רוה"מ, בן גוריון.

יו"ר הוצאת "עם עובד", יוזם ומשיק את "הספריה לעם". יו"ר בית-ברל.

יו"ר ההסתדרות הצינית העולמית והסוכנות היהודית.

עלה לארץ בגיל 12 עם הוריו שהתיישבו בכפר עין סיניא (צפונית לרמאללה).

תלמיד מצטיין במחזור הראשון של גימנסיה "הרצליה" בתל אביב.

למד שנה אחת משפטים באוניברסיטת איסטנבול עד פרוץ מל"ע הראשונה.

קצין ומתורגמן בצבא העותומני.

עוזרו של יהושע חנקין רוכש הקרקעות ופעיל ב"אחדות העבודה".

סיים בהצטיינות תואר ראשון בביה"ס לכלכלה בלונדון, פעל בענייני היישוב והרכש ל"הגנה".

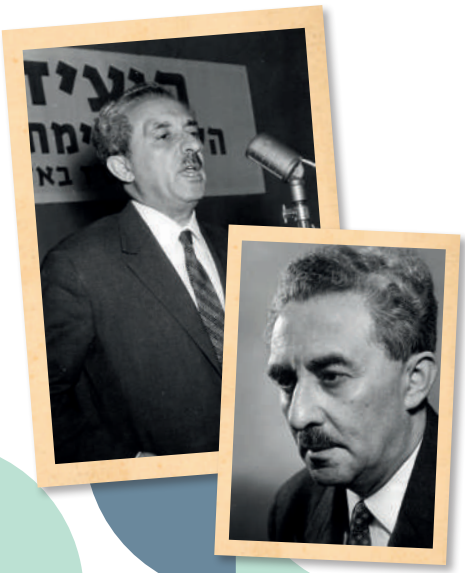
שימש כסגנו של ברל כצנלסון בהקמת ועריכת העתון "דבר".

עוזרו של חיים ארלוזורוב בסוכנות ופעיל במפא"י.

ראש המחלקה המדינית בסוכנות היהודית. נציג היישוב מול שלטון המנדט הבריטי. יזם את הקמת יישובי "חופה ומגדל" וההתנדבות לצבא הבריטי במלח"ע השנייה ששיאה - הקמת הבריגדה היהודית; ניהל את מבצע שייגור צנחני היישוב לאירופה.

נעצר ב"שבת השחורה" בראש מנהיגי היישוב וישב במחנה המעצר בלטרון כ-4 חודשים.

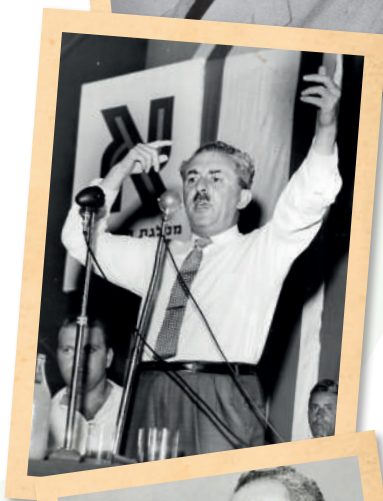
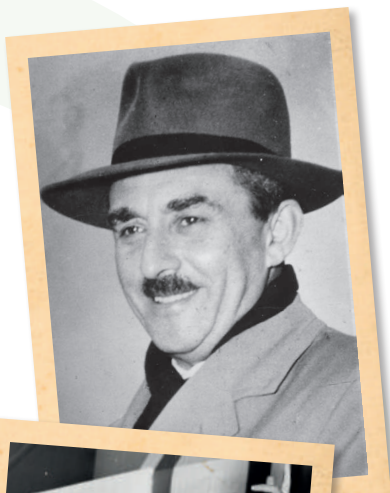
מנהל המערכה באו"פ לקבלת תכנית החלוקה בכ"ט נובמבר.

חֲדוּשֵׁי וְאַפּוּצֵי לְשׁוֹן שֶׁל מִשָּׁה שָׂרָת

אביר השפה העברית - חידש והשמיש כ-60 מילים

אינסטינקט	יְצִרׇן	אגואיסט/אגואיזם	אֲנִיךְ/אֲנִיכּוֹת
quote פתיח לציטוט (אָמוֹץ מֵהַמְקֵרָא)	לְאִמּוֹר	דָּחַף	אֲתַנֵּעַ
גְּדָגְט	פְּחוּד	נִפְרַד	בְּדִיל
	פְּגוּז		בֵּינן
	פְּגִלַח		דּוּחַ/דּוּחִים/דּוּחַ
מכשיר גילוח	פְּגִלַח	רצון עז	דּוּחַף
פגישה שנקבעת (אָמוֹץ מֵהַמְקֵרָא)	מוֹעֵדָה	הרחבה מן המקרא	דְּחוּף
מסיבת קוקטייל	מִלְגּוּם	צפיפות	דָּחַס
מקום נחיתה	מִנְחַת		הֶלִיךְ
מכונת כביסה	מִכְבֵּס	הפוך העמקה	הֶתְרוֹדְדוֹת
מקום נחיתה	מִנְחַת	מידע וְדָאִי	וְדַע
מכונת כביסה	מִכְבֵּס	אלטרואיסט/איזם	זְלִית/זְלִיתוֹת
deadlock	מִסְתּוּם	קטן	זָטִיר
מקום הפגישה	מִפְגֵּשׁ	חתירה למטרה	חֲתוּר/חֲתוּרָה
שטח פתוח בבנין/ בדירה	מִפְלֵשׁ		חֲסוּי
פותרון בקבוקים (בְּמִשְׁנָה: "פּוֹתְקִין אֶת הַבִּיבִיּוֹן")	מִפְתֵּק	קרנצ'י	חֲרִיק
מקרר (אָמוֹץ מֵהַמְקֵרָא)	מְקֵרָה		יְדִיעוֹן
		Effect	יְפָרָה/יּוֹפְרָה
			יַעַל
			יְצוּג/לִיּוּצָה
			יַעוּל/יַעוּלָה

כותרת משנה	מְרָה
	נהל/נוהל
	נזיל
frustration	סְכֵלוֹן
unquote סוף ציטוט	עֲדָקָאן
נוח להעלב	עָלִיב
אינטנסיבי	עֲצִים
	פחות/פיחות
ניתן לעיבוד חקלאי	פְּלִיח
אקסטרונגטיות	פְּרָזְנֹת
קנוניה	רְגֵנָה/רוגנה
נושא רווחים, רנטבילי	רוֹיח/רוויח
אמביציה	שֶׁאֲפֵתָה/ שאופתה
סירת דיג קטנה	שׁוּטִית
	שׁוֹלְלֹנֹת
	שְׁכָפּוֹל/לשכפל
	שְׁפֹרָה
	תְּגַבְרָת/תיגבורת
	תּוֹאִי/תוואי
	תְּחוּלָה
טקסט מחוק	תְּמַחִיק
	תְּפִיגָה
מדיניות/מגמת התפשטות	תְּפִשְׁטֹת
עובדה מקבילה	תְּקִבִיל
ואלידציה	תְּשִׁרִיר

אפרותיו של משה שרת

"לאיים מותר רק בשעה שאפשר לקיים את האיום".

"בכל מצב גרוע יש גם צד לטובה".

"אנו מוכרחים להפגש עם הערבים על רקע המציאות".

"חזון איננו עניין של משא ומתן".

"פוליטיקה זוהי תורת הניצול ההדדי".

1936

"ההיסטוריה גזרה על ארץ ישראל להיות מולדתו וארץ עתידו של העם היהודי".

"תפקידנו עכשיו הוא לחטוף וליישב (ימי חומה ומגדל)".

"מזדמן לנו רק לעיתים רחוקות להשמיע איש באוזני רעהו דברים שבלב".

"השלום הפנימי הכרחי בשעה של רתיחת מלחמה".

"שום דבר לא הולך לאיבוד, לא בטבע ולא בפוליטיקה".

1937

"עלינו לשמור על נפש כל יהודי שלא יראה בַּרְנֻכָּה את אלוהיו".

"מרכז הכובד איננו בשאלה מה יהיה, אלא בשאלה מה עלינו לעשות".

"מאימתי חדל המצפון להיות אינטרס? מצפון - זה אינטרס!".

"החלפת שם זר בשם עברי - בעיני זהו סמל לחתירתנו המתמדת לחיים עבריים שלמים".

1942

"הגלגלים מסתובבים. אנחנו חושבים שהם ימשיכו להסתובב בלי אמצעים נמרצים. לשינוי המצב. אבל מה שלא יעשה השכל - יעשה הזמן, ומה שלא תעשה התבונה - יעשה ההכרח. מוטב לראותו בעיניים פקוחות שעה קודם ולהסיק את כל המסקנות".

"החלום הפך למציאות אך המציאות עודנה כחלום בעינינו (במצעד צה"ל)".

"אצל אומות אחרות - הבינתיים אינו מכריע, אצלנו - הוא קובע גורל".

1951

1952

"מדינתנו לא תתקיים מאליה, גם לא תבטיח את עתידה רק ברוח הקודש - ואנו תקוה כי רוח הקודש שורה ותשרה על מעשי ידינו ועל בנין מדינתנו. מדינת ישראל קמה, תחזיק מעמד, תגדל ותישגה אך ורק אם תישאר נשענת על שני עמודים: על עמוד הציונות ועל עמוד הדמוקרטיה".

1953

"העובדה כי אנו מסוגלים למעשה הרג - נחרתה עמוק בזיכרון ולא תימחה".

1954

"כשם שאין קיום לשבת בלי מדינת ישראל כך אין קיום למדינת ישראל בלי עבודה בשבת".

1955

"הברירה - אם תהיה ישראל מדינה של חוק או של שוד (בעקבות יירוט מטוס סורי אזרחי)".

"תהיתי על מהותו וגורלו של עם זה, המסוגל לעדינות נפש כה דקה, לאהבה עמוקה כזו של הבריות, לשאיפה כה כנה לנאה ולנאצל - ועם זה מוציא מתוך שורות טובי הנוער שלו בחורים המסוגלים לרצוח נפש, בדעה צלולה ובדם קר על ידי תקיעת סכינים בגופותיהם של בדואים צעירים וחסרי מגן. איזו משתי הנשמות המתרוצצות בין דפי התנ"ך תנצח את יריבתה בְּקֶרֶב העם הזה? (בעקבות פרשת מאיר הר-ציון)".

"בחיים המדיניים לא הכוונה קובעת, כי אם התוצאה הממשית".

1956

"אנו שוכחים לגמרי שגם בצד השני יש אנשים חיים עם מוחות, וגם להם יש תגובות. אינני יכול לדרוש מכולכם שיהיה לכם (כמוני) נסיון חיים של שנתיים חיים סגורים בכפר ערבי כדי להוכיח לדעת, שהערבים הם בני אדם; יש להם מוח, הגיון, רגש אנושי ויצר וכושר הזדעזעות (לאחר הפגזת מפקדת פדאיון בעזה בה נהרגו אזרחים רבים)".

"תהא יד אחת מחזקת בשלח ואחת מושטת לשלום (בכנסת כראש הממשלה)".

"ארצי הלכה ממני (בעקבות מלחמת סיני) כאיש מדיני נפילתי חלל במערכה הזאת, וגם אבדה זאת יש לרשום".

1945

"נאום הדגל"

בטקס הנפת דגל החי"ל במחנה הראשי בחזית איטליה ביום 3.4.45

"זהו רגע גדול בתולדות תנועת ההתנדבות בארץ; זהו רגע גדול בחיי העם העברי; זהו רגע גדול בחיי האישיים של כל אחד ואחד מכם – הרגע בו זכינו להניף את דגל העם היהודי, דגל תנועת השחרור הציונית שלנו בחזית שחרור אירופה במלחמה העולמית הזאת מידי צורר עמנו עוכר העולם – בחזית מלחמתנו על תקומת ישראל... אנו מרימים היום את הדגל הזה שנשלח לכם, אנשי החטיבה היהודית הלוחמת, כמתנת ההסתדרות הציונית העולמית והישוב העברי בארץ. יחי נס מלחמת ישראל בחזית! יחי נס הגאולה של העם העברי בארצו!"

1965

"נאום כסא הגלגלים"

משה שרת על בן גוריון והמשבר שהוא גורם למפא"י בוועידה העשירית של המפלגה ב-17 פברואר 1965, היכל התרבות, ת"א

"מתחולל בחיי המפלגה שלנו משבר חמור. ונראה-נא את הדברים בעין פקוחה - זהו משבר אשר לא היה עוד כמוהו בחיי המפלגה, ולא היה כמוהו לא רק מפאת דרגת חומרתו אלא מפני עצם טבעו ומהותו, מפני שורש התפרצותו של המשבר הזה. כי המשבר הזה הוא פרי עמדה, קו, דרישה, מגמה של איש אחד ויחיד.... המפלגה נקראת לגייס את מלוא צלילות דעתה, חוש האחריות שלה, כושר ראיית הנולד שלה, למאמץ מאוחד של קיום ערכים, של השתחררות ממבוכה, ועל הכל - עוז רוח להכריע."

העמותה למורשת משה שרת

אוצרות התרבות וההיסטוריה, תרבות וזיכרון

טל': 04-9802444 | galilent@013net.net

ערוגות הבושם 8, הר חלוץ 2012100

www.sharett.org.il